

Hans Svejstrup.

En Guds og Folkets Tjener.

Da Søren Alkærsig i Lørdags begyndte sit Foredrag med omtrent at sige saaledes: „En By er ikke alene et Sted i Rummet, men ogsaa et Drama i Tiden,“ slog det mig, at det vel var, fordi man ogsaa vilde vide lidt om de Mennesker, der har levet og virket her, at man har anmodet mig — som en af dem, der endnu har Pastor Svejstrup i levende taknemlig Minde, om at fortælle noget om den Mand, der paa saa underlig rig Maade har været med til at give denne Egn, baade Nord og Syd for Kongeaaen, aandelig Kalktilførsel, har været med at gøre den aandelig magre Egn til en af dem, der vel har baaret rigest Afgrøde i vort Land. Svejstrup var som faa med i denne Egns Drama omkring 1864. Om ham tør jeg anvende Brorsons Ord: „Vel den, sin Herre tro har tjent, sin Gerning gjort, sit Løb fuldendt, han bort i Fred i kan fare.“ — Ja, det kunde han, da han gammel og mæt af Dage lukkede sine Øjne. — Og Svejstrup hørte i dobbelt Forstand med til Billedet af denne Egn, da han er barnefødt her, nærved Kongeaaens Vande, og fik sin Manddoms og Alderdoms Gerning her paa disse Kanter i 32 Aar. — Maatte det da lykkes mig at tegne et sandt og godt Billede af denne ydmyge Mand, der tjente Folk og Land med *alt*, hvad han ejede, men først og sidst tjente sin Gud og Frelser. —

Da min Fader, *Ludvig Schrøder*, i 1861 som ung teologisk Kandidat tog imod Tilbudet om at vikariere

nogle Maaneder for Forstander Sofus Høgsbro paa Rødding Højskole, var det ikke Fars Tanke, at han skulde være Højskolemand . Han havde taget sin Præsteeksamen med Prøveprædiken og Katekisation, manglede kun Ordination, for at kunne drage ind i den stille hyggelige Præstegaard, han og hans unge, lidt svagelige Fæstemø drømte saa kønt om. Men saa kom Forespørgslen fra Rødding, og her var to Ting, der drog: Lejligheden til at tale til voksen, vaa-gen Ungdom, som han følte Trang til og forud havde erfaret, at han havde Evne til, og det andet, at den unge, livfulde grundtvigske Præst *Hans Svejstrup*, som han havde hørt saa godt omtalt, netop samme samme Aar var kommet til Rødding som Præst, en Mand, der gik Frasagn om havde en særlig Evne til at drage Mennesker til Kirke, faa dem til at synge, som man sang i Vartov, en Mand, der tillige ejede et klart Syn for Folkehøjskolens Betydning som Vækker af dansk Folkeliv. Denne Præst vilde Far' meget gerne i Forbindelse med, og saa drog han til Rødding. —

Far' blev heller ikke skuffet, hverken paa den ene eller den anden Maade, han blev saa optaget af Ger-ningen, der øvedes, at han Aaret efter, i 1862, drog til Rødding som Forstander, ledsaget af sin unge Brud og af sin trofaste Følgesvend for Livet, *H. Nutzhorn*.

Da Fader i 1861 vikarierede i Rødding, fik han Kos-ten hos Skolens Andenlærer, *Jens Lassen Knudsen* (død som Præst i Lejrskov), der havde opsagt sin Stilling dér, for næste Aar at rejse til Dalum for at blive Lærer hos Kristen Kold, hvis Skolesyn betog ham meget stærkt. Under dette Samliv med Knudsen erfarede Far', hvordan denne betydelige Mand kritise-rede den hidtil førte Ledelse af Skolen sønder og sam-men, mens han samtidig med tændende Ild indpodede Far' Kolds Syn paa den frie Skole. — Knudsen fik

stor Indflydelse paa Far, men hertil kom, at Svejstrup, hvis Hustru endnu ikke var flyttet til Rødding, daglig var Gæst hos Knudsen og dermed Deltager i de frugtbringende Samtaler, der førtes. Disse 3 meget forskellige, men alle betydelige Mænd, levede et saare rigt Liv sammen i disse Maaneder, der blev retningsgivende for Fars senere Liv. —

Hvem var nu denne Pastor Svejstrup? Han var en Præstesøn, født 20. Januar 1815 i Maltbæk Præstegaard her i Sognet, opvokste i Nørup ved Vejle, hvor til hans Fader i 1820 var bleven forflyttet. Moderen, en from og yndig Kvinde, Dorthea Margrethe Krarup, var Præstedatter. Der var 6 Børn, 2 Sønner og 4 Døtre. Hans var det yngste Barn, og da Moderen ikke mente, hun fik flere Børn, skulde den lille Dreng opkaldes efter alle hendes kære Brødre, saa hans Døbenavn blev: Hans, Christian, Janus, Nicolaj, Baltazar, Krarup Svejstrup. Den lille milde Hans var Hjemmets Kælebarn. 11 Aar gammel mistede han sin udmærkede Moder, og da Faderen ikke kunde magte at undervise Børnene, kom Drengen i Kolding Latin-skole, hvor han blev Kammerat med Brødrene Lautrup fra Herregaarden Estrup, der laa i hans Fødesogn. Fra denne Barndomstid har vi et kønt Træk, der fortæller om, hvor pligtro den lille Hans var, og hans stærke Forsynstro, Egenskaber, der fulgte ham Livet igennem.

En Vinter-Lørdag var Hans redet med sin Kammerat, Jacob Lautrup, hjem til Estrup. Han havde lejet en Pasgænger i Kolding til den 4 Mil lange Ridetur, som forløb godt. Næste Dags Aften, da de skulde tilbage til Kolding, var det imidlertid blevet Uvejr og bælgmørkt, saa man vilde ikke lade Drengene ride, men lille Hans Svejstrup lod sig ikke overtale; han vilde passe sin Skole og begav sig ene paa Vej. I Be-

gyndelsen gik det godt, men pludselig stod Hesten stille, og det var ham ikke muligt at drive den frem. Han kunde ikke se en Haand for sig; han stod da af for at føle, hvad der kunde være i Vejen, og opdagede derved, at Hesten stod lige ved Bredden af Vejen Aa. Drengen anede ikke, hvor han var, om han skulde til højre eller venstre, men han foldede sine Hænder og gav sig Gud i Vold. Derefter steg han paany til Hest, lod den gaa, som den vilde, og lidt efter hørtes Hestens Hove mod Andst Bros Planker. — Resten af Turen gik godt. —

17 Aar gammel blev Hans Svejstrup Student og kom til København, men allerede Aaret efter maatte han paa Grund af Fattigdom i Hjemmet tage Plads som Huslærer i Idom Præstegaard, hvor han var i 2 Aar, svære for den livlige, unge Mand; han kaldte det sin babyloniske Landflygtighed. Men var det en svær Tid, blev den saare frugtbar, for i sin Ensomhed lærte han da at søge indad og opad, lærte at stemme sin Citar som aldrig før til Salmesang, den musikalske unge Mand sang smukt til sit eget lille Instrument.

1835 kom han tilbage til København, boede paa Regensen, hvor hans 2 Aar ældre Skolekammerat fra Kolding, Carl Ploug, var den, der ledede Studenterne og ved ham kom han ud i et rigt fornøjeligt Ungdomsliv, der jo var stærkt præget af begejstret Skandinavisme. Svejstrup var med den Flok Studenter, der Vinteren 1838—39 gik over Isen til Lund for at besøge de svenske Studenter. I Sommeren 1838 var han sammen med en Kammerat paa Himmelbjerget, hvorfra de gik til Steen Blicher i Spentrup og opfordrede ham til at holde Folkemøder paa det dejlige Sted. Dette gav Stødet til Blichers første Himmelbjergfest i August 1839, samme Aar som Hans Svejstrup fik sin Embedseksamen med Laud. — Nu havde han

tænkt sig at læse videre i København, men et Besøg hos hans gamle Fader ændrede Planen. —

En af Svejstrups Søstre var døvstum. I den Anledning havde de i Hjemmet en hel lille Døvstummeskole, 9 Elever ialt. Faderen følte sig, skønt han havde Kapellan, for svag til ene at fortsætte denne Skole, og Sønnen maatte da love at komme hjem. — Aaret efter, 1840, døde Faderen sidst i April og Sognebeboerne i Nørup og Randbøl bad da Hans Svejstrup om endelig at søge Kaldet. Det syntes taabeligt for en saa ung Kandidat, men Godsejeren paa Engelholm og dennes Svigersøn, Kammerherre Benzons til Christiansdal, Chr. VIII's personlige Ven, anbefalede ham saa stærkt, bl. a. paa Grund af Døvstummeskolen, at han allerede den 17. Juli 1840, 25 Aar gammel, blev kaldet til Sognepræst for Nørup og Randbøl, hvor han saa var Præst i 21 Aar. — Den 20. Oktober samme Aar holdt han Bryllup med sin Kusine, Marie Thomsen fra Aarhus. Det blev et saare lykkeligt Ægteskab i over 50 Aar. Den 9. September var Svejstrup bleven ordineret og tog nu fat paa en rig og frugtbar Præstegerning, som jeg af Hensyn til Tiden ikke kan dvæle ved, kun maa jeg nævne, at han vandt sig en stor Kreds af Præstevenner paa Heden i disse Aar. De samledes ofte til flere Dages Konventer, men den, der fik størst Indflydelse paa Svejstrup og førte ham ind i grundtvigsk Tankegang og Menighedsliv, var Vilhelm Birkedal i Sdr. Omme. Det blev et Venskab, der fik stor Betydning, ogsaa udenfor deres egen Kreds.

I 1861 blev Rødding og Skrave Sognekald ledigt. Jens Lassen Knudsen, der endnu var paa Rødding Højskole, tog op til Hans Didrik Kloppenborg i København og anbefalede ham Hans Svejstrup som den Mand, han mente kunde bygge Bro mellem Menighed

og Højskole. Kloppenborg henvendte sig personlig til Frederik VII, der 30. Juni 1861 udnævnte Svejstrup til Sognepræst i Rødding og Skrave, to i aandelig Henseende temmelig døde rationalistiske Sogne, men nu kom der med Hans Svejstrup Liv i disse Egne. Thade Pedersen skriver herom i de sønderjydske Friemenigheders Historie: „Det bruser og jubler ud over de vide Marker fra den gamle Kirke paa Bakken i Vestkanten af Rødding, da Døren gaar op. Og den, der har lukket den op, glemmer næsten at lukke den igjen. Det er en ung Mand fra Sognet, der i et Par Aar har været borte fra Hjemmet. Kirken er propfuld af Mennesker, da han en Søndag Morgen i 1863 kommer lidt sent til Kirke, saa fuld, at han med Nød og næppe finder en Staaplads lige indenfor Døren, og det varer en Stund, inden han kan komme sig af sin Forbavselse. Før havde der i Reglen kun siddet en halv Snes Mennesker her, der halvtsovende lod en rationalistisk Prædiken gaa ind ad det ene Øre og ud af det andet og gabende lod Degnen være omtrent ene om at bræge et poesiforladt Rimeri af evangelisk kristelig Salmebog til en kedsommelig, drævende Melodi. — Nu sad og stod de trykket op ad hverandre. Folk ikke alene fra Rødding, men tillige fra Jels, Østerlinnet, Gram, Hygum, Lintrup og Hjerting Sogne og sang af fulde Bryst Grundtvigs Salmer efter Roskilde Konvents Salmebog og indsugede med aabne Øren og Øjne de jævne, men aandsbaarne, hjertevarme Ord, der lød fra Prædikestolen. — Det var Pastor Svejstrup, der stod dér. 1861 var han kommet hertil fra Nørup, da Hempel havde taget sin Afsked.“ —

Naar Svejstrups Gerning i Kirke og Menighed lykkedes saa forunderligt godt, var det netop, fordi han havde Evne og Vilje til at bygge Bro, saa han kunde samle og faa Indflydelse paa Egnens bedste Folk,

hvoraf mange var paavirkede af Herrnhuterne i Kristiansfeld, men ogsaa en Del af den fynske Lægmandsbevægelse, hvis Fører, Peder Larsen Skræppenborg, i 1841 var flyttet til Dons, han var Svejstrups gode Ven helt fra de første Aar i Nørup. Thade Pedersen skriver ogsaa om Svejstrup: Han var en af de sidste, der kom hened, men utvivlsomt den, der fik størst Betydning for Frimenigheden, maaske i det hele for grundtvigsk Kristendom i Sønderjylland.“ — Og som Svejstrup magtede at bygge Bro i selve Menigheden, magtede han at *knytte denne og Højskolen sammen* som gode Værkfæller i Arbejdet for det folkelige og aandelige Livs Vækkelse.

L. Schrøder har mange Gange sagt og ogsaa skrevet, at var Svejstrup ikke blevet Præst i Rødding og Skrave, var han og Nutzhorn næppe bleven Højskolelærere. Nutzhorn har gentagne Gange bekræftet dette Udsagn. Svejstrup var her det Redskab i Guds Haand, der førte de to unge teologiske Kandidater ind i deres skønne og frugtbare Livsgerning. Det var vel ikke underligt, de følte sig draget til denne livfulde, milde og energiske Præst. Det var en grødefuld Tid, og det blev et saare frugtbart Samarbejde, der nu begyndte. — En Gang om Ugen holdtes der Møder paa Højskolen, hvortil Omegnens Beboere havde fri Adgang; de mødte flittigt op ofte 3—400 Mennesker, saa Skolens Rammer var ved at sprænges. I den ene Uge fortalte Svejstrup Bibelhistorie og indøvede bibelhistoriske Sange. I den næste Uge var det „*Dansk Samfunds Møde*, hvor særlig Højskolens Lærere førte Ordet om historiske Emner. Selvsagt deltog Lederne i hinandens Møder. I Januar 1863 blev Svejstrup valgt ind i Rødding Højskoles Bestyrelse, hvoraf han blev et virksomt Medlem. Den 5. Juni Juni samme Aar holdtes en Grundlovsfest i „Præ-

stens Skov“, hvor man siger, der var 1200 Mennesker samlede, et for de Tider og med den Tids Færdselsmidler forbløffende Tal. — Ogsaa dette vidner om, hvorledes Befolkningen sluttede op om den ny Præst og Højskolens unge Lærere. — Svejstrup ledede som Indbyder Mødet, hvor, foruden Højskolens Lærere, dens tidligere Forstander Frederik Helweg, da Præst i Haderslev, holdt en glimrende Tale om *Polakkernes Frihedskamp* og Peter Larsen om *Junigrundlovens Frihedsbestemmelser*.

Denne Grundlovsfest blev Begyndelsen til den lange Række, der senere er holdt og holdes i Skibelund. Men ogsaa de store kirkelige Møder, der paa St. Olafs Dag blev holdt i Skibelund gennem mange Aar, har sit Udgangspunkt fra Rødding. Den 27. Oktober 1863 blev den om Sommeren byggede Gymnastiksal indviet ved et kirkeligt Møde, hvor Svejstrup levende og varmt fortalte om det første kirkelige Vennemøde i København, han nylig havde deltaget i, og derud fra indledede han en Forhandling om kristelig Frihed, hvori der deltog 6 Præster og 5 Lægfolk, bl. a. N. J. Termansen og L. B. Poulsen, senere Frimenighedspræst i Boulund.

Det mest kendte Møde blev afholdt den 20. November 1863 som Mindefest for Kong Frederik VII, der var død den 15. November. — Ved den Lejlighed fremsagde Termansen smukt og dybt bevæget Grundtvigs den Gang lidet kendte Sang: „Fædreneland ved den bølgende Strand“, saa gribende, at Nutzhorn straks efter Mødet komponerede 2 Melodier til den. Han sendte den ene til København, hvor Grosserer Fritz Trier lod Ord og Melodi trykke og uddelte et Eksemplar til alle Soldaterne i de Tog, der med det indkaldte Mandskab gik fra København til Sønderjylland. Dermed blev den sunget ind i Soldaternes

Hjerter og blev saaledes Hærens Eje i 1864 til Trøst for mange. — Angst fyldte Sindene ved dette Møde paa Rødding Højskole, det sidste før Krigen brød ud.

Hermed ophører egentlig Svejstrups og Røddinglærernes Fællesarbejde i lang Tid, da Højskolen bl. a. paa Grund af Indkaldelser til Hæren maatte lukke sine Døre, men Svejstrup fik i de følgende Aar Naade til at virke stille og stærkt i sin Menighed, saa den kristelige Livsanskuelses Bannerstage, som han da plantede i Sønderjyllands Muld, kom til at staa saa fast, at man vel vanskeligt finder en bedre grundtvigsk Menighedskreds den Dag i Dag end den i Rødding. — Svejstrup, der saa levende tog Del i sit Folks Liv, var i Januar sammen med Peter Larsen ved Dannevirke og prædikede i Gottorp Slotskirke for Soldaterne. Efter Tilbagetoget fra Dannevirke og den preussiske Besættelse blev han iøvrigt stadig angivet, udspioneret og fortrædiget paa alle Maader, men han blev foreløbig, som en Del af de andre danske Præster, i sit Embede, hvor han fik en særlig Gerning i Hjemmene til Trøst for disse. — Allerede den 16. April 1864 maatte han afgive følgende Erklæring: „Jeg erklærer herved, at jeg, saa længe Besættelsen af de forbundne prøjsiske og østerrigske Arméer varer, underkaster mig den i Personen af de forbundne Arméers Overbefalingsmand konstituerede øverste Autoritet i Landet som ogsaa Civil Kommissærerne.“ — I hele Slesvig blev der straks indsat tysksindede Amtmænd og Herredsfogeder, men imod de danske Præster gik man i Begyndelsen lempeligere frem. Svejstrup blev dog stadig fortrædiget af Herredsfoged v. Krogh, der den 16. August blev indsat i Rødding, og som stadig gennem Ejeren af Røddinggaard, Mylord, blev underrettet om, hvad Svejstrup foretog sig, endog i private Hjem; denne store Hjemmetysker samlede

ogsaa Underskrifter til et Andragende om Svejstrups Afsættelse. — Den 5. Januar forhøres Svejstrup i Anledning af, at der under Gudstjenesten Nytaarsdag var bleven stukket et Dannebrogflag ud fra Kirkens Klokkespir, en Sag, Svejstrup ingen Andel havde i; men man var stadig paa Lur for at fange ham, saa der maatte udvises stor Forsigtighed. —

I Januar 1865 begyndte der et betydningsfuldt Afsnit i Røddings Historie, idet Cornelius Appel, der havde været Lærer ved Borgerskolen og Seminariet i Tønder, men var bleven afsat af Prøjserne, flyttede ind i Forstanderboligen paa Højskolen. — C. Appel var den Gang 44 Aar, og hans Navn godt kendt i Landet. I hans Hjem i Tønder var der Samlingssted for de fremmeligste Seminarieelever, der senere kom til at betyde meget for Danskhedens Sag. Appel havde ogsaa udfoldet en stor Foredragsvirksomhed, og ikke mindst var han kendt for sit store Frisind, idet han havde været i Spidsen for de saakaldte „Klosterbrødre“, der, selv ægte Danskere, krævede, at den danske Regernig skulde give Tyskerne, der boede i Landet, Kulturfrihed i Kirke og Skole. — Svejstrup og Appel fandt straks hinanden i inderligt Samarbejde. — Appel begyndte efter sit Komme til Rødding en Børneskole, der gik udmærket, til Prøjserne lukkede den i 1870. — Et Forsøg med at holde Højskole for unge Mænd standsedes straks, hvorimod Appel uhindret holdt Skole for unge Piger om Sommeren lige til 1885. Disse to Mænd genoptog nu Møderne paa Højskolen, der som tidligere blev godt besøgt. — Det blev et saare frugtbart Samarbejde mellem Svejstrup og Appel, der førte til et hjerteligt og trofast Venskab Livet igennem. Svejstrup led meget under de trykkede Tider, atter og atter blev der affordret ham Erklæringer om, hvad han havde sagt i private

Hjem og ved given Lejlighed fra Prædikestolen. — Efter Pragfreden blev Sønderjylland indlemmet i det prøjsiske Rige, og der fordredes nu i Skrivelse af 22. Januar, at alle Præster skulde aflægge Ed til Kong Wilhelm. De fleste danske Præster nægtede det. Beboerne i Rødding og Skrave vilde nødig af med deres kære Præst; de kom kørende i hele Vogntog og bad ham indtrængende aflægge Eden. Selv var han i stor Vaande, men hans nærmeste Venner, C. Appel og Peter Larsen, turde ikke raade ham dertil, og under 15. Marts skrev Svejstrup til Visitatoriet: „ . . . at jeg ikke ser mig istand til at aflægge den Tjenesteed, som i Henhold til Forordningen af 22. Januar d. A. kræves af mig,“ men, erklærer han, „tør jeg i al Underdanighed tilføje den Forsikring, at jeg er beredt til at røgte mit Embede herefter med samme Lydighed og Troskab som hidtil, hvis saadant vorder mig tilladt.“ — At en saadan Tilladelse ikke blev givet, siger sig selv, men inden Svejstrup den 20. Maj 1867 fik sin Afsked, var han i flere vanskelige Situationer. — I Begyndelsen af Marts skulde der være Kontrollforsamling i Rødding, hvortil Mænd i Alderen 25—38 Aar, der havde tjent i den danske Hær, skulde møde og aflægge Faneed til den prøjsiske Konge. — Svejstrup blev anmodet om at overlade Kirken til dette Brug og selv medvirke ved Handlingen. Anmodningen besvarede Svejstrup benægtende; man fik *ikke* Kirken overladt. — Endnu vanskeligere blev Stillingen, da der i samme Maaned kom Befaling, at alle Præster i Kirkebønnen skulde bede for Kejser Wilhelm og særlig mindes hans Fødselsdag. Svejstrups mærkelige og saare karakteristiske Bøn blev selvfølgelig rapporteret, og en Uge efter afkræver Herredsfoged v. Krogh ham en Erklæring om det passerede. Svejstrups Svar maa jeg have Lov at anføre, idet det er ren Afskrift af, hvad han har

dristet sig til at sige paa Prædikestolen i Rødding og Skrave Kirker den 17. Marts 1867.

„Det er bleven befalet, at idag skal fra Prædikestolen bringes under Omtale, at Hs. Maj. Kongen af Preussen's Fødselsdag indfalder d. 22. d. M. — og at der i denne Anledning skal frembæres Tak og Forbøn. — Et Aarsskifte er en betydningsfuld Begivenhed i et Menneskes Liv, des mere jo ældre man er, og Kong Vilhelm er, saavidt jeg veed, en gammel Mand omkring ved de 70. Der kan næppe være Tvivl om, at naar han ved dette Aarsskifte seer tilbage paa det svundne Aar, der har været saa overordentlig heldigt og hæderligt for den preussiske Stats- og Kongemagt, vil han takke Gud for Lykken. Skal vi ogsaa takke, — da maa vi oplede den Begivenhed i Aarets Løb, som bragte os fra de allierede Magters Eje over i Preussernes, hvorved denne Magt overtog os med *Forpligtelse* til at give Befolkningen i de nordlige Distrikter frit Valg mellem Danmark og Preussen. — Det Haab, der saaledes oprandt og fik en ny Støtte, det vil og kan vi takke for, naar vi med Kong Vilhelm se tilbage paa det svundne Aar. Og naar vi for det nye Aar skal bede godt for Kongen, da maa det blive vor Bøn for ham, at Gud vil styrke hans Hjerte til at blive Ret og Sandhed tro og styrke hans Arm til at afvæbne alle dem, der ville hindre ham i at holde Tro og Love. Ja, det bede vi om, kjære Herre Gud, takkende for, hvad det sidste Aar har bragt af Frygt og Haab, at Du vil give Kongen din Retfærdighed, ham til Gavn, os til Glæde, Dig til Ære!“ —

„Meddelt Herredsfogden i Afskrift efter given Anledning strax efter.“ —

Efter Edsnægtelsen og anførte Kirkebøn var det klart, at Svejstrup ikke længere kunde være Præst i den prøjsiske Stat og i Maj fik han sin Afsked. — I

Naadensaaret maatte han bo i Præstegaarden, men fik sin tyske Eftermand, Pastor Göttke i Huset og paa Kost, hvilket var en stor daglig Lidelse for ham og hans Hustru. — Sognekirkerne stod snart tomme, men i Præstegaardens Stuer samledes en stor Del af den gamle Menighed om Søndagen til Møde om Dagens Tekst.

Nord for Kongeaaen lukkede man Kirkerne op for Svejstrup, saa han her kunde drage over og betjene sin gamle Menighed med Sakramenterne; dette var især Tilfældet i Vejen, Læborg og Kalvslund Kirker. Pastor Göttke kunde selvfølgelig ikke lide Svejstrup og hans fortsatte Virksomhed som Ordets Forkynder; han foranledigede derfor, at Svejstrup inden Naadensaaret var udløbet, fik Ordre til at fraflytte Præstegaarden inden 8 Dage. — Svejstrup flyttede saa med sin Familie ind i det tomme Elevhus paa Højskolegaarden, hvor de afbrudte Søndagsmøder fortsattes med C. Appel som Medhjælper, og her voksede Antallet af Tilhørere stadig; dette blev Begyndelsen til den senere saa blomstrende Frimenighed. Samtidig hermed stillede H. D. Kloppenborg i København sin store Sal paa Bejstrupgaard til Raadighed for kristelige Søndagsmøder, der blev afholdt ganske regelmæssigt fra Søndag til Søndag og vandt megen Tilslutning, bl. a. fra den unge Højskole i Askov, der hidtil havde søgt deres Opbyggelse under Svejstrups Prædikestol i Skrave Kirke. Forfølgelsen fortsattes. Pastor Göttke besværede sig samme Aar til Kirkevisitationen over, at Svejstrup udførte kirkelige Handlinger nord for Kongeaaen; dette klagede atter til Biskoppen i Ribe, der den 8. December udstedte Forbud herimod, men Svejstrups danske Præstevenner adlød ikke Budet. Den 17. April 1869 blev det imidlertid for-

budt Svejstrup at udføre nogen som helst kirkelig Handling for Medlemmer af den evangelisk-lutherske Kirke i Slesvig med Trusel om Bøde paa 100 Daler; ogsaa de, der havde faaet deres Børn døbt af ham, blev idømt lignende Bøder, og det blev endog forbudt ham at holde Ligtaler i Hjemmene. — Svejstrup havde ogsaa undervist Konfirmander og konfirmeret dem i Vejen Kirke; herefter maatte Pastor Hansen i Vejen udføre Handlingen, men ogsaa det blev snart forbudt. — Nu var der ingen anden Udvej for Svejstrups frie Menighed end at udmelde sig af Statskirken, og det gjorde man da ogsaa, især naar man fik Børn, der skulde døbes. — Svejstrup kunde iøvrigt uden økonomiske Bekymringer fortsætte sin frie Foredrags- og Prædikevirksomhed. Han havde nemlig som afgaaet dansk Præst en god Pension fra den danske Stat, større end Indtægterne, han senere fik som Præst i Vejen-Læborg. Nu rejste han meget, ofte i Følge med Appel, og holdt Møder. I Forballum, Medolden, Bovlund og paa Als havde han faste Prædikepladser, men ogsaa Nordjylland og Fyn berejste han, ofte sammen med Peter Larsen, og her talte Svejstrup utrættelig Sønderjydernes Sag. I 1868 var han i Spidsen for 200 Sønderjyder til Møde i Boltinggaard Skov paa Fyn, hvor Vilhelm Birkedal var Leder og hans Menighed Værter. —

Foruden alt det nævnte fik Svejstrup Tid til at nedskrive en Aargang Prædikener med Tanken paa sin kære Menighed; han kaldte den „Trøst i Trængsel“, en Bog paa 400 Sider, hvorefter første Udgave var udsolgt i Løbet af et halvt Aar. —

Trods den store og velsignede Virksomhed, Svejstrup sad i, følte han sig til Tider meget trykket. Der lagde sig noget tungt og knugende over hans af Natur

frejdige og lyse Sind. Mange haabede, han vilde blive Fripræst; men dertil egnede han sig næppe; han har selv sagt, at han følte sig tryggest, naar han handlede paa Embeds Vegne. —

I Maj 1870 blev Vejen-Læborg Sognekald ledigt. De fleste Beboere i Sognene, der jo godt kendte Svejstrup, bad ham søge Kaldet, og der havde han Lyst at fæste Bo, da han fremdeles kunde støtte sin gamle Menighed Syd for Kongeaaen og samtidig kom han i nær Forbindelse med sine Venner paa Askov Højskole, hvis Præst han jo hele Tiden havde været siden 1862.

Det blev til stor Velsignelse for os i Askov, at Svejstrup fik Embedet i Vejen, hvortil alle Lærerne løste Sognebaand; han var forvist baade Præst og Sjælesørger for det gamle Lærerkuld lige til sin Død, altid livlig optaget af Skolen og Gerningen, der groede her. — Men Sønderjyderne svigtede han ikke, mange fra hans gamle Sogne benyttede ham — navnlig i de første Aar — fuldtud som Præst, og da Rødding Frimenighed sluttede op om Cornelius Appel for at faa ham indviet til Frimenighedspræst, var Svejstrup en af de virksomste Deltagere i den hellige Handling, der jo blev udført af Vilhelm Birkedal, støttet af danske Præster og Lægfolk i Askov Højskoles Gymnastiksal den 30. Juli 1874, — altsaa nu for 60 Aar siden, — en Dag mine Forældre ofte har betegnet som den betydningsfuldste og skønneste Dag i Askov Højskoles Historie. — Da denne Ordination jo var et Brud paa vort Lands kirkelige Love, affødte det en Retssag, hvor Birkedal og Svejstrup som Hovedmændene i Handlingen, hver fik en Bøde paa 200 Kr., de andre fungerende Præster paa 100 Kr. hver, men den forunderlig rige Dag blev Indgangen til det blomstrede Me-

nighedsliv i Sønderjyllands frie Kredse, en direkte Fortsættelse af Svejstrups Gerning i Rødding fra 1867 til 1870.

Lærerne og Eleverne fra Askov drog nu i store Skarer Søndag efter Søndag til Vejen Kirke, ligesom Svejstrup talte paa Skolen og var en sikker Gæst ved alle dens Møder. — Sognefolkene i Vejen og Læborg sluttede sig med samme inderlige Kærlighed og Ærbødighed til deres nye Præst, som han havde været vant til fra Nørup-Randbøl og Rødding-Skrave. — Der var vel næppe noget, der kunde gavne Befolkningen uden Svejstrup var i Spidsen derfor, ialtfald Deltager deri, være sig Oprettelse af Sparekasser, Sygeplejeforening, Brugsforening o. s. v. — Helt op i Alderdommen rejste Svejstrup ud som Foredragsholder og samlede ind til Sønderjydsk Samfund eller dansk amerikansk Mission, et Arbejde, der lige til hans Død ejede hans varme Kærlighed. — Ingen har vel samlet saa mange Penge ind til disse Formaal som han, der selv saa glad og gerne gik i Spidsen med sit Bidrag. —

Svejstrup fejrede under stor Deltagelse sin 70-aarige Fødselsdag og 5 Aar efter 50 Aars Jubilæum som Præst, ved hvilken Lejlighed en talrig Kreds af nære og fjerne Venner forærede ham et dejligt Maleri af Niels Skovgaard: Kvinderne ved Graven Paaskemorgen, et Billede, der blev ham til megen Glæde og Trøst i hans sidste Levetid. — Kort efter Jubilæet holdt Svejstrup Guldbryllup, og alle vi, der havde den Lykke at deltage i de tre smukke Fester, ejer et levende Billede af den glade taknemmelige, men tillige saa ydmyge gamle Præst og hans stilfærdige milde Hustru, der saa trofast havde staaet ved sin Mands Side i lyse og tunge Dage. —

Svejstrup havde kun 2 Børn, en Søn Povl, der var

Præst, og den 17 Aar yngre Broder Svend Trøst, der var uddannet til Landinspektør; han begyndte i Holsted 1887, men Virksomheden blev kun kort, da han døde af Tuberkulose efter paa sit Dødsleje at være bleven viet til sin yndige Fæstemø: Mathea Thomsen, der derefter blev i Vejen Præstegaard til stor Støtte for de gamle Præstefolk, som flere Aar efter med Glæde holdt hendes Bryllup med Tegner ved Artilleriet, Joh. Scheller. — Svejstrup havde en ganske sjælden Evne til at undervise Konfirmander; vi saa op til og elskede ham, vilde gerne gøre alt for at glæde ham, lærte med Lyst Balslevs Katekismus, fordi han forstod at levendegøre Forklaringen for os. Og saa alle de dejlige Salmer vi sang hos ham! — Selv det, Onsdag i Fasten at møde paa Kirkegulvet til Overhøring, faldt os ganske naturligt! Det var jo rimeligt, at vore Forældre paa *den* Maade fik at høre, hvor kønt og barnligt han samtalede med os. —

I Sommeren 1893 begyndte Kræfterne stærkt at svinde; han led meget af Aandenød og kunde derfor ikke godt ligge i sin Seng, men sad endog om Natten i sin Lænestol, hvorfra han saa Morgensolens Straaler lyse ind over Skovgaards Maleri. — Den 31. Juli, da Svejstrups Husfæller samledes om ham til Morgenandagt, rejste han sig op, — hvad han ellers ikke havde haft Kræfter til i længere Tid, — fremsagde med klar Røst Trosbekendelse, bad Fadervor, satte sig ned, drog et Suk, og hans Livslys var slukt. — Selv i Døden skulde han vidne for os om den Tro, han havde levet i, og derved trøste de sørgende, han, der Livet igennem, som faa, havde evnet at give Trøst i Trængsel. — Ved hans storslaaede Begravelse fremdrog Sønnen, Pastor Poul Svejstrup, et Vers om Ansgar af Grundtvig, der passede underlig stærkt paa Faderen:

„Han var ingen mægtig Aand
 Mark-Evangelisten,
 dog et *Redskab* i Guds Haand,
 ret en Hjærtekristen;
 sund i Troen, mild og øm,
 i sin Daad og i sin Drøm
 barnlig, Gud hengiven!“

Bedre Karakteristik kan næppe gives af denne Præst, der saa forunderlig blev et Redskab for dansk kristen Forkyndelse paa disse Egne gennem de mange Aar, hans Forkyndelse var særpræget dansk, evangelisk, ofte fyldt med Fyndord, ligesom hans Foredrag havde Ordsprogsklang i sig. Skarp dømmende Tale laa ham fjernt, men det dybeste Grundtræk paa de gamle Dage var vist altid en mild Vemod, der vel stammede fra et langt Livs dybe, mærkelige, men ogsaa tunge Erfaringer. Han var en Bærer af Kristendommens Lys og Varme som faa, han kunde samle det ny Lys, der var tændt ved Grundtvig, og naar Straalerne var brudt i hans eget Hjerte, lade det lyse ud over os alle, der hørte til hans Kreds, han var en glad Giver baade af aandeligt og timeligt Gods, fri for Gerrighed og vist ogsaa fri for Ærgerrighed, ligesom gennemstraalet af Guds Naade. Vi, der har kendt Præsten Hans Svejstrup og ved, hvad han betød som Vejleder og Ven, mit Hjems og Skolens Forbeder, takker Gud for denne ædle Mands Virke iblandt os. Vi velsigner hans og hans Arbejdsfællers Minde — og saa samler det sig for mig, som jeg begyndte, i Ord fra en af Brorsons Salmer: O, Helligaand! — *Kom giv os samme Lys og Kraft, som Fædrene har haft!*

Ingeborg Appel, f. Schrøder.